

Bijdrage Rob Buitenweg Prinsjesdagviering 16 september 2008

Door dhr. Rob Buitenweg (Humanistisch Verbond)

Er is iets zorgwekkends met mensenrechten. Het geloof in de seculiere grondslag van mensenrechten lijkt te wankelen. Het secularisatieproces had religies teruggedrongen naar het private domein. En in het publieke domein heerste een voor allen geldende, en niet op een specifieke levensbeschouwing berustende, seculiere moraal. Maar tijden veranderen. Religie is terug in het publieke domein en wordt weer gezien als kracht die de samenleving kan binden. Secularisme is uit. Volgens velen is het secularisme leeg, bevat het geen waarden en kan het daarom geen morele grondslag bieden voor mensenrechten. Volgens anderen bevat het wel waarden, maar is het op zich een levensbeschouwing, een eigenstandig geloof, dat op gespannen voet staat met religies.

Is het secularisme van de mensenrechten leeg? Ik denk het niet.

Mensenrechtendocumenten presenteren mensen als waardige personen met zelfbewustzijn en gevoelens van vreugde en verdriet; als kwetsbare wezens, geconfronteerd met bedreigingen van hun bestaan; als wezens, die in een weerbarstige wereld hun eigen levensweg moeten uitzetten; als wezens die gevoed worden door een gemeenschap en gericht zijn op het vormen van een samenleving. Mensenrechten bieden mensen een menswaardig bestaan, een wereld waarin ieder vrij is om te leven in overeenstemming met eigen ideeën over een zinvol bestaan; waarin ieder gelijkelijk wordt erkend als waardevol lid van de menselijke familie; waarin mensen beschut zijn tegen honger, armoede en lijden.

Is deze seculiere moraal leeg? Dat lijkt me niet.

Is het dan een zelfstandige levensbeschouwing, in strijd met religies?

Dat lijkt me ook niet. De seculiere moraal van de mensenrechten is geen levensbeschouwing. Het zegt niets over de zin van het leven, het bevat geen antwoord op de vraag hoe het leven geleefd dient te worden.

Zeker, het is een moraal, echter geen levensbeschouwelijke maar een publieke moraal. Geen moraal van het goede leven, maar een moraal van een rechtvaardige samenleving. Deze seculiere, publieke moraal van mensenrechten wil niet, en moet niet, een moraal zijn die levensovertuigingen uitsluit of negeert, maar een levende moraal die gedragen wordt door mensen van verschillende levensovertuigingen. We kunnen ons dan ook niet opsluiten in ons eigen levensbeschouwelijk gelijk en de seculiere moraal aan haar lot overlaten. We zullen een oprechte dialoog moeten aangaan waarin we vanuit verschillende levensovertuigingen bouwen aan die moraal en op zoek gaan naar waarden die verbinden. We hebben een seculiere, voor allen geldende,

moraal nodig in deze geglobaliseerde wereld. De menselijke waardigheid staat op het spel.